I 3080

WEL-VAERT

Vande

VVEST-INDISCHE COMPAGNIE.

Waer in klaerlijck vertoont wert door wat Middel deselve *Compagnie* tot groote Conquesten soude konnen gheraken.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

5357 5

CONSIDERATIEN

Over de gelegentheyt vande

VVEST-INDISCHE COMPAGNIE.

Voor eerst, is te sien hoe weynigh profijt dat den open Handel aen de Compagnie ghebrocht heeft; Als-mede het verloopen dat daer door is ghe schiet.

II. Wat noch volgen soude door de verminderinge van reconnutie ende Vracht over de Suyckeren; Als-mede door den open Handel vande Slaven, dat de Particulier noch zijn versoeckende.

III. Wat profijt dat de Compagnie, meer met ghe slooten Handel op BRASIL soude doen, als met den open Handel ghedaen is ghe weest.

IV. Hoe d'Inwoonders van Brasil uyt hare schult soude konnen raken.

V. Om ghelt wederom in Brasil te brenghen, tot herstellinghe vande Negotie aldaer; Ende het retour van't Guynea's Gout, met ontrent 45. par Cento avance, herwaert te brengen.

VI. Hoe de Bewint-hebbers hare provisie behooren te trecken, op dat yeder Camer meer devoir soude doen om t'Equiperen, als voor desen ghedaen is geweest, ende dat de Compagnie voortaen beter gedient worde; Als anders, waer deur de profijten konnen gesien worden dat de Compagnie Iaerlijcks soude konnen doen..

VOor eerst / sal noodigh zijn te sien wat de Compagnie met den open Handel voor Reconnutie ende Vracht ghenooten heeft.

Laet door Particulier voor 10. Tonnen Goudts aen Goederen senden tot 10. par Cento/ voor Reconnutie is . . . gul 100000.

Vracht ge-estimeert/ d'een by d'ander op 5. par Cento/ is noch een halve Tonne Goudts . . . gul 50000.

Dat de Compagnie van Particulier heeft ghetrocken t'samen anderhalve Tonne Goudts. . . . gul. 150000

Van de voorsz 10. Tonnen Goudts / door Particulier ghesonden/ moet ten minsten een Thiende-part gherekent worden die versweghen is gheweest.

Ten tweeden / Door gebreck van Goederen / alsoo de Bewinthebbers in gebrecke zyn gheweest van Goederen te senden voor Rekeninghe vande Compagnie / de Commisen vande Compagnie hebben moeten gaen koopen van Particulier / het gene sy van doen hadden / hebben 2. 3. a 4. voor een moeten betalen ; Ja tot Pampier toe/ datmen hier voor 3. a 4. guld. soude krijgen/ 18. gul. aen Particulieren hebben moeten betalen / soo dat de voorsz Retommutie door de Particulieren wederom opghegheten is geweest.

Ten derden / De Particulieren hebben hare Goederen soo hooghe verkocht / dat alle de Suyckeren van Brasil soo veel niet hebben konnen opbrenghen.

Want van 10. Tonnen Goudts / sy hebben ten minsten 25. a 30. van gheinaeckt/ laet maer wesen 25 . . . gul. 2500000.

Nu voor 2000. Slaven door de Compagnie verkocht ten minsten tot 250. gul. is noch . . . . gul. 500000.

T'samen 3. Millioenen oft 30. Tonnen Goudts. gul. 3000000.

Daer tegen laet ons eens gaen sien wat d'Inwoonders van Brasil van hare Suyckeren hebben konnen trecken om de voorsz dry Millioenen te betalen.

VOor eerst moet geconsidereert worden dat over Brasil door ghebreck van Slaven als door oorsake van Oorloghen/ boven de 17000. Kisten Suycker tot 20. Arobes par kist niet gelevert heeft/ daer van Thiende en Pensioen af resteert niet meer door den Eygenaer als 15071. kisten/ welcken ten hooghsten yeder Kist gerekent / soo wel Moscovade als blancke tot 150. gu. of tot 25. ℔. d'Arob. is maer gul. 2260750.

Rest dat d'Inw. van Brasil niet hebben konnē opbrengē. gul. 739250.

Hebben d'Inwoonders van Brasil de Particulieren heel niet konnen betalen/ hoe souden sy de Compagnie betaelt hebben? Soo is de Compagnie in alle manieren van hare Beneficien gefrustreert geweest/ tot ruyne van vele Participanten/ om alsoo het profyt aen Particulier te geven/ die misschien geen Interesse aen de Compagnie en hebben: Ja selve aen Vyanden vande Compagnie / waer deur de Portugysen oorsaeck hebben genomen om de Compagnie groote schade te doen ; Ja selve aen vele Particulieren / want vele aende Compagnie schuldigh zynde / hebben by Particulier gaen koopen / om alsoo de Compagnie niet te betalen/ ende soo van een Particulier by den ander gegaen / om Credyt te hebben / hebbende alsoo vele geborgt ende weynigh betaelt/ het geen niet en soude konnen geschieden / hadde de Compagnie alleen geweest om Credyt te geven.

Ten

Ten vierden / Onder pretext van open Handel worden sulcke bedriegerijen bedreven dat 't schande is/ ghelijck de Heere Graef Maurits breeder beschept sal konnen gheven / over de Goederen / dat hy selve doen hy in Brasil was ontboden hadde / dat deselve Goederen voor eerst aen Particulieren gesonden wierden / ende wanneer 't Landt wel voorsien was/ hebbende 3. a 4. Capitael ghewonnen / als dan wiert hem deselve Goederen voor Rekeninghe vande Compagnie gesonden / alsser niet meer van doen en was / dat de Goederen in de Pack-huysen bedorven / om alsoo de Compagnie expressellijck schade te doen/ ende alsoo te moghen seggen / De Compagnie en heeft geen macht om te Negotieren.

Nu volght het ghene dat noch geschieden soude door de verminderinge vande Vracht ende Reconnutie over de Suycker, dat de Particulieren noch geerne souden hebben.

VOor eerst / moet oock geconsidereert worden / dat dese Particulieren anders niet en trachten dan de Comppgnie ganschelijck te ruyneren/ hebbende door quade practijcque ende listigheydt/ de Macht ende Negotie vande selve ghenomen/ kommen sy wederom om de Fondamenten uyt te roepen/ om alsoo het gebout over te werpen/ want onder schoon en valsch pretext / gelijck sy-lieden gewoon zijn te doen/ kommen sy noch / seggende; Dat wy onse Suycker niet te Marckt konnen brenghen tegen die van Portugael.

Derhalven versoecken sy op Vracht ende Reconnutie verminderinghe te hebben 20. ten hondert.

Nietemin / al verkoopen sy hare Suyckeren alhier met 21. ende 24. par Cento avance / het en sal noch niet soo hooghe verkocht worden als-se in Portugael verkocht wert/ als hier naer by Rekeninge sal blijcken.

Hadde de Compagnie de Negotie aen haer / onse Suycker soude soo wel voor deselve Prijs te Marckte konnen ghebracht worden als die van Portugael; Ja noch beter koop/ ende soo de Particulieren te breden waren / met de Winst die de Compagnie soude konnen hebben / sy en souden gheen oorsake van klagen hebben: Maer neen/ sy willen ten minsten 30. a 40. par Cento winnen/ daerom souden sy geerne 20. par Cento op de Compagnie vinden / om alsoo deselve noch meer machteloos te maken/ ende alsoo tot haer voos voornemen te komen.

Ten tweeden/ Bemerckt eens de listigheydt van dese Particulieren/ sy weten dat d'Inwoonders van Brasil diep inde schult steecken / soo wel aen haer-lieden als aen de Compagnie / willende om dier oorsake wille geen Goederen naer Brasil meer senden / latende den last op den hals van de Compagnie / Ebenwel willen sy boven de voorsz Winst / noch gaen vinden 20. par Cento op de Compagnie / om alsoo ten minsten 30. a 40. par avance te vinden op de Suycker.

Als dan in stede van Goederen naer Brasil te senden/ sy souden ghelt in Specie gaen senden/ om de Suycker met contant ghelt te koopen/ soo dat de Compagnie niet alleenelijck de 20. par Cento quijt soude zijn / maer oock

ook van hare Reconnutie/ herwaerdt gaende/ ghefrustreert werden/ soo dat de Compagnie 30. par Cento verliesen soude.

Ten derden/ Brasil soude van alles bloot en onversien zijn.

Ten vierden / Wanneer de Compagnie yet na Brasil soude willen senden / daer en soude geen Suycker meer zijn om de Retour te doen / alsoo de Suycker door dese Negotianten met contant ghelt te vorzen sullen ghekocht worden.

Volght de Rekeninghe vande Suycker in Portugael verkocht.

EErst de Suycker blanco gelden 2000. Rees d'Arobes contant/ de Wissel tot 93. Groot par Crusant afgetrocken/ komt in Banck ghelt peder ℔ tot . . groot 16. 9. en een vijf-sevende-deel van een Penningh Hollandts.

Moscavade.

Gelden 1500 Rees Wissel af als boven komt het ℔ tot groot. 12. 6. en ses sevende-deel van een penn. Holl.

Volght nu de Rekeninge van onse Suycker: Eerst Blanco, De Particulieren hebben de leste tot 16. ß. d'Arobe gekocht in Brasil.

De Compagnie sal in Brasil 18. ß. d'Arobe voor betalen komt peder ℔ . . . . . groot. 7. 11. en vry-sevende-deel van een Penningh Hollandts.

Vracht/ Reconnutie/ Avary en Onkosten gul. 88. 7. st. en een halven par Kist van 600. ℔. is noch . . 5. 14. en een vier-vijfthiende deel van een Penningh.

Voor Avance van 10. groot in Brasil betaelt teghen ontrent 24. par Cento is noch . . . . . 2. 6. en een twee-en-dertigh-hondert-vijfste-deel van een Penningh.

T'samen groot 16.

Moscovade zijn door Particulieren 11. ß. d'Arobe ghekocht gheweest.

De Compagnie salse koopen tot 13. ß. d'Arobe/ komt het ℔ . . . . . groot. 5. en een derthien-acht-en-twintighste-deel van een Penn.

Vracht/ Reconnutie/ Avary en Onkosten guld. 75. par Kist van 600. ℔. de Kist is noch . . . 5.

Voor Avance van 7. groot. in Brasil betaelt teghen 21. par Cento/ is noch . . . . . 1. 8.

groot. 12. 1. en

een derthien-acht-en-twintighste-deel van een Penn.

Voor

Door dese 3. doorsz Rekeninghen kan gesien werden / dat onse Suycker soo hooge niet gerekent zyn / als die van Portugael kommen te staen / niet tegenstaende dat soodanighen profyt in Rekeninghe van onse Suycker begrepen is / sonder noch het Banck ghelt te rekenen / dat de Suycker van Portugael door Wissel-brief moet betaelt worden; Noch oock 2. ß. op d'Arobe hoogher alsser de Particulieren voor betaelt hebben.

't Is waer / dat de Wissel 10. ar 12. par Cento legher is gheweest / maer de Suycker wiert oock te Lisbona hooger verkocht / dat het op een Prijs quam / het gene dese Particulieren wel hebben gheweten: Want in hare consideratie / brenghen sy wel hoe veel dat onse Suycker meer belast is als in Portugael / maer sy en brochten niet hoe veel dat de Suycker in Portugael verkocht wiert / het gene sy oock ghedaen souden hebben / soose aldaer beter koop hadde gheweest als hier verkocht wiert / doch wel wetende dat sy geen reden hadden / hebben het selfde geswegen / soeckende onder pretext van groote Vracht / ende Reconnutie haer personagie alsoo te spelen / ghelijck sy gewoon zijn / onder schoon pretext de lieden t'abuseren / tot nadeel van de gemeene Participanten / sprekende alsoo anders als sy lieden wel weten.

Te meer / alsoo D. D. P. mede is soustinerende / dattet noodigh is den Handel aen Particulier te gheven / ende dat om redenen: Door eerst;

Dat de Compagnie 75. ten hondert van Particulier over de Suycker is treckende.

Ten tweeden / Dat de Compagnie gheen macht en heeft om te Negotieren / soo dat hy daer uyt concludeert dat de Negotie aen Particulieren moet ghegheven worden / ende niet aen de Compagnie blijven: Nietemin hy en seyt niet / hoe veel dat de Compagnie over de Suycker trecken soude met den ghesloten Handel.

Doch om noch te bewijsen dat de Compagnie in alle manieren veel meer profyt sal doen met den geslooten / als met den open Handel / sal noodigh zijn noch een Rekeninghe op dien voet te maken / ende om het eene teghen 't ander te hebben / sal van twee Kisten Blanco ende een Moscovado moeten ghemaeckt worden.

Voor eerst moet dan gherekent worden yeder Kist op 22. Arobes.

Door 2. Kisten Blanco is 44. Arobes ende ghekocht in Brasil tot 18. ß. d'Arobe is	gul. 237. 12.
1. Kist Moscovade van 22. Arobes tot 13. ß. is noch	gul. 85. 16.
Dry Kisten kosten t'samen in Brasil	gul. 323. 8.

De

De Compagnie sal ghenieten vande Particulieren over de voorsz dry Kisten, Voor eerst;

REconnutie van uytgaen / over de voorsz gul. 323. st 8. tot 25. par Cento is	gul. 80. 17.
Vracht en Avary van 54. Arobes 110. gul. voor 66. Arobes komt	gul. 134. 8. 14.
En groot Peper ℔ 1848 ℔ is . . .	gul. 46. 4.
In kommen 2 gul. 12. stuy. en een halv. par Kist. .	gul. 7. 18.
T'samen	gul. 269. 7. 14.
Af voor Vracht dat de Compagnie moet betalen om herwaert te brengen 14. gul. par Kist	gul. 42.
Rest	gul 227. 7. 14.

De Compagnie sonde ghenieten voor 3. Kisten bedraghende van Inkoopen gul. 323. 8. stuy. de somma van gul. 227. 7. 14. hollants. Penning. kommende op geen 70. en een derden deel ten hondert.

Daer tegen moet gesien worden wat de Compagnie genieten soude met ghesloten Handel, Voor eerst;

DE Compagnie sonde voor de 3. voorsz Kisten van Inkoop moeten betalen	gul. 323. 8.
Voor Vracht van herwaert te brengen 14. gul. par Kist/ is noch.	gul. 42.
Kost alhier aen de Compagnie t'samen	gul. 365. 8.

Volghen de Rekeningen van dito Suycker.

Debet.

Suycker in debet over In-koop vande voorsz 3. Kisten ende Vracht als boven	gul. 365. 8.
A Winst ende Verlies Avance	gul. 312. 4.
	gul. 677. 12.

Credijt.

Suycker in credijt over het Provenu vande voorsz 3. Kisten alhier verkocht: Eerst;	
2. Kisten Blanco wegende 1232. ℔. tot 16. groot is .	gul. 492. 16.
1 Kist Moscovade wegende 616. ℔. tot 12. groot is .	gul. 184. 16.
T'samen	gul. 677. 12.

Voor de voorsz Rekeninge kan ghesien werden dat de Compagnie met gul. 323. 8. stuyv. profiteren sal guld. 312. 4. stuyv. bedraghende meer als 96. en twee derdendeel. Ergo sal de Compagnie met ghesloten Handel

26.

26. en een derdendeel meer Avance trecken als door open Handel / sdo dat op 13. Tonnen Goudts meer Avance gevonden sal worden / als door Particulier guld. 342. 333.

't Is ghenoegh te bemercken / hoe bedriegelijck dat de Particulieren in alle manieren met de Compagnie zijn handelende / ende dat d'een den ander seer wel verstaen / want ghelijck de Gedeputeerden van Amsterdam ons alleenlijck de beswaringhe van onse Suyckeren door den dagh brochten / alsoo doet oock dese D. D. P. brenghende alleenlijck het ghene de Compagnie door de Particulieren is ghenietende / om door voorstellinghe van sulcken winst van 75. par Cento de lieden te verblinden / doch wanneer hy siet datmen verder gaet in-sien / als dan heeft hy sijn toeblucht aen het gheen dat den Wt-vaert vande particuliere Vergaderinghe is verhalende: namelijck; Dat de Compagnie gheen macht en heeft om te negotieren.

Aengaende den open Handel op Angol.

DEse particuliere Negotianten segghen in hare consideratien / Dat de Compagnie tot nu toe gheen ander middel van Vertier in Negros byder handt ghenomen heeft / als die te verkoopen / aen de Heeren vande Suycker-meulens / sonder hope meer in des Compagnien Casse te kommen / ende dat de Compagnie hoe eer hoe liever / haer sal moeten ontslaen van den Handel in Loando / voor haer eyghen Rekeninge / om alsoo de middel te vinden / gheen nieu Credyt te gheven aen de Heeren van de Meulens / maer hare uytstaende schulden in te vorderen.

Elders segghen sy / dat den aert van dien Handel ende d'Interesse van de Compagnie oock niet en lydt / dat die Negotie voor haer eyghen rekeninghe gheschiet / want alsser voordeel soude ghedaen worden / dat moeste komen uyt den hooghen Prijs vande Negros / ende consequentelijck / uyt schaers hept / ende daer mede soude de Culture van Brasil meer verachtert worden / als het profyt importeren soude / want de Compagnie moet het profyt trecken uyt haer arbeyt / segghen sy / ende niet uyt den hooghen Prijs.

Bemerckt eens / hoe vinstigh dat die lieden zijn: Voor eerst / klaghen sy dat de Compagnie alle de Slaven in Brasil verkoopen / sonder hope yet daer van te krygen / ende datmen niet langher en behoort te continueren / maer de schult in te vorderen.

Ten tweeden / dat de Compagnie hare profyten meer uyt den arbeyt moeten verwachten / als door den hoogen Prijs vande selve / welcke malkanderen contrarieren / want wilde Compagnie de Slaven gaen divertieren eer dat Brasil wel voorsien is / de Slaven sullen schaers worden / ende tot een hooghen prijs komen.

Ergo sal de Compagnie / soo sy selfs seggen / groote schade lijden.

Ten derden / Onder soodanigh schoon discours / dese Particulieren willen seggen / dat sy-lieden de slaven in Brasil sullen brenghen tot een leger prijs als de Compagnie / om alsoo met listigheydt ende schoon apparentie van beter te doen / tot haer dessein te komen.

Doch

Doch ick en sie in dit werck niet anders dan groote bedriegerpen: Want door eerst/ sy en willen aen de Meester Ingenios geen Credijt meer geben/ eer hare uytstaende schulden ontfanghen te hebben/ soo is't wel te sien/ alsoo sy geen apparentie meer en sien/ in Brasil te negotieren/ dat sy van sinne zijn elders met onse slaven te gaen Negotieren/ sonder in ons Brasil niet een slave te brenghen/ soo langhe als by de Spaenjaerden meer te halen zijn als in ons Brasil/ soo dat Brasil geen slaven hebben soude/ dan tot een hooghen prijs/ ende dat noch wanneer hare schult ontfangen soude zijn/ ende soo souden d'Inwoonders van Brasil ghedwonghen zijn de Particulieren te betalen om slaven te hebben/ ende de Compagnie soude onbetaelt blijven.

Ten vierden/ Hoe souden de Particulieren de slaven in Brasil beter koop brengen als de Compagnie/ aenghesien dat sy ten minsten 30. guld. door Tol souden moeten betalen/ dat de Compagnie uyt consideratie/ dat noch profijt uyt de Culture soude komen/ met die 30. guld. te breden soude zijn/ dat Particulieren niet doen en souden/ maer soude lieder op andere plaetsen gaen/ ende onder die Negotie van slaven te gaen negotieren op des Compagnie's Lemiten/ onder-en-tusschen soude Brasil bloot van slaven blijven/ want ten soude aldaer niet beter gaen/ als op Brasil is geweest/ gelijck tegen alle resolutie op Brasil geen Goederen ghesonden is geweest/ alsoo soude 't oock gaen op Angol/ soo datter geen Goederen soude zijn om slaven door Rekeninge vande Compagnie te koopen.

Derhalven souden geen slaven na Brasil ghebracht worden/ maer door Particulieren elders gediverteert werden/ ende so en soude Brasil niet geculiveert worden/ waer deur de Compagnie twee-mael meer schade soude lijden/ als men van Tol ober de slaven/ ende Reconnutie vande Goederen die op Angol souden gebracht worden/ ontfangen souden.

Ten vijfden/ Alsoo de Compagnie/ door gebreck van Goederen/ in slaven niet meer soude negotieren/ soude oock consequentelijck van hare Winst ten minsten 5. Tonnen Goudts gefrustreert werden.

Ten sesten/ Door de groote dierte van slaven/ onse Suycker soude tot sulcken hoogen Prijs komen te loopen/ dat deselve niet soude konnen verkocht worden dan tot groote schade/ om de Negotie niet te moghen continueren.

Ick gebe yeder een te bedencken/ wanneer Brasil bloot van alles soude zijn/ ende dat door ghebreck van Suyckeren om de Retour te doen/ gheen Goederen sullen konnen gesonden worden.

Oock door divertissement van alle onse slaven/ dat geen Suycker sal konnen ghemaeckt worden/ hoe dat Brasil sal konnen bestaen/ en waer mede dat de Compagnie sal onderhouden worden/ en of dat den rechten middel niet en is/ om alle Conqueste vande Compagnie in handen van onse vyanden/ tot ruyne totale vande Compagnie (ghelijck den Autheur vande Wt-vaert wel daer van spreeckt) te doen vallen.

Nopende

VOor eerst / sal noodigh zijn te sien hoe veel profijt de Compagnie sal doen met gesloten Handel: Om dan dat te sien / moet ge-estimeert werden / dat de Compagnie in stede van Particulier voor haer eygen Rekeninghe op Brasil aen goederen sal senden voor 10. Tonnen Gouts deselve verkoopende / voor hare Vracht / Reconnutie ende Winst met 30. par Cento avance is 3. Tonnen Goudts avance . . . . . g. 300000.

Retour vande voorsz 10. Tonnen Goudts / met avance van dien is 13. Tonnen Goudts / ende in Suycker besteet tot 18.ß. d'Arobe Blanco / ende Moscovado tot 13.ß. ende alhier verkocht Blanco tot 16.ß. ende Moscovado 12. en een achten-deel het ℔. komt tot 21. ende 24. par Cento avance / als hier voor par Rekeninghe is blijckende / Ick en salse even-wel maer rekenen d'een voor d'ande tot 15. par Cento is noch . . . . . g. 195000.

Dat de Compagnie met gesloten Handel ten minsten soude trecken t'samen . . . . g. 495000.

Daer af sal ghetrocken worden: Voor eerst;

d'Interest vande voorsz 10. Ton. Gouts / al ist dat de Goederen op de Retour van de Vlote kan gekocht worden / Ick sal nieteminn d'Inter. rekenen voor een heel Jaer tot 5. en een halven par Cento / is voor eerst gu. 55000.

Ten tweeden / de anderhalve ton. gouts / hier voor gerekent voor Vracht ende Reconnutie door den open Handel ghetrocken te hebben / om de groote slupckery's wille ende ander redenen daer by gevoegt / zijn door Particulieren weder op gegeten gheweest / even-wel sal ick hier noch stellen . gu. 100000. } gul. 155000.

Rest dat de Comp. Jaerlijcx met gesloten Handel meer profijt soude doen als met open Handel. . gu. 340000.

Boven dien de Compag. haer Suycker so verkoopende / kan deselve te Marct beter koop gebracht worden als die van Portugael / dat het niet kan geschieden / wanneer door Particuliere genegotieert wort / alsoo sy lieden met sulcken kleynen Winst niet te vreden zijn / willende hare Suyckeren 20. à 30. par Cento hooger verkoopen / als hier boven gherekent is.

Doch om al dit quaet voor te komen / ende het meeste profijt vande Compagnie te bewaren / alle Negotien moeten aen de Compagnie blijven / alsdan sal in alles goede order konnen gestelt worden / ende sich met een redelijcke Winst contenterende / sal de Compagnie groot profijt doen / ende d'Inwoonders van Brasil sullen metter tijt uyt haer schult raken.

Om

Om te bewijsen hoe dat d'Inwoonders van Brasil uyt hare schult souden konnen geraken, sal oock noodigh zijn een kleyne Rekeninghe te maken.

VOor eerst / wanneer de Compagnie voor 10. Tonnen Goudts aen Goederen sal senden / treckende voor Vracht/ Reconnutie ende Winst 30. par Cento avance/ den Provenu van dien sal voor eerst maer bedragen . gu. 1300000.
Ten tweeden/ laet noch aldaer verkocht worden 5000. slaven tot 100. gu. 't stuck/ is noch . . . gu. 500000.

Dat d'Inw. van Brasil souden moeten betalen t'samen gu. 1800000.

Daer teghen moet ghesien worden wat de Provenu vande Suycker soude konnen bedraghen.

D'Experientie leert ons/ dat de Suycker / door quantitept van slaven/ hoe langs hoe meer gecultiveert worden/ 't is gesept gheweest/ dat Anno 46. wel 30000. Kisten sal gemaeckt worden / laet maer 24000. Kisten zijn / waer van de Thiende ende Pentioen/ voor de Compagnie afgetrocken/resteert noch voor den Eygenaer 21276. Kisten/ daer van gerekent twee-derde- deelen Blanco / ende een-derden deel Moscovade.

Voor twee-derde-deel Blanco is 14184. Kisten tot 20. Arobes ende verkocht tot 18. ß. d'Arobes is . . . 1531872.
Voor een-derde-deel Moscovade is 7092. Kisten / endeverkocht tot 13 gu.d'Arobe/is noch . . . . . gu. 553176.
t'sa. g. 2085048.

Rest gu. 285048.

Dat d'Inwoonders van Brasil boven hare Schult avance vinden souden / in stede dat sy door den open Handel altijdt veel Tonnen Goudts te kort quamen/ ende soo 30. duysent gemaeckt wierden in stede van 24. duysent / soo ick de voorsz Rekeninghe ghemaeckt hebbe / sy sullen overschot hebben/ by de 9. Tonnen Goudts/soo dat sy hoe langhs hoe meer uyt hare Schuyt raken sullen/ende sal de Compagnie metter tyt uyt Brasil grooten schat halen/ ende d'Inwoonders in ruste blijven.

Dat het niet ghesch ieden sal/ soo langhe als sy-lieden onder de particuliere Negotianten's slaverye sullen blijven / want 't en is niet ghenoegh datmen de lieden meer opleggen als sy opbrengen konnen.

Derhalven behoort metten eersten daer op wel gelet te worden / om alsoo de Compagnie ende d'Inwoonders van Brasil uyt die ellendiget staet te helpen.

Nu

Nu volght hoe men Goudt in Brasil sande konnen brengen, tot herstellinghe vande Negotie aldaer, ende het Retour van Guynea, herwaert te brengen met ontrent 45. par Cento avance.

VOor eerst / Alsoo de particuliere Negotianten / die maer haer eyghen profyt soecken / doen sy hare Goederen in Brasil tot een hoogen prijs verkocht hadden / ende dat de Suyckeren die sy in Retour brachten met schade verkocht wierden / oft dat de Suyckeren te weynigh waren / als hier vooren gesent is / om haer Retour te doen.

Hebben dese Particuliere / onder wonderlijck schoon pretext / geimagineert / het Goudt aldaer van Prijs te verminderen / ghelijck de Pistoletten / die op 10. gu. waren op 8. gulden en 10. stuyvers / ghelijckse hier ganckbaer waren / geset zijn geweest / om door soodanige bedriegerijen / in stede van Suycker met schade te laten kommen / hare Retour in Spetie t'ontbieden / of om meer Retour te mogen doen.

Hebbende alsoo Brasil van gelt heel ontbloot / tot ruyne totale van Brasil's Negotie.

Nu moet dan middel gevonden worden / om ghelt wederom in Brasil te brengen / oft met Guynea's Gout / om het perijckel van herwaert ende wederom derwaert te brengen / niet te loopen / aldaer te laten Munten.

Het geen de Particulieren tot hare schade niet doen en sullen.

Want wanneer yet te betalen is / de Compagnie en is niet te groot / alle de Participanten moeten betalen / maer wanneer profyt met de Negotie is te doen / als dan die onbeschaemde Particulieren / segghen dat de Compagnie te groot is / derhalben seggen sy / moet een kleyne Compagnie gemaeckt worden om meer profyt te trecken / gelijck sy oock hare boose meeninghe ontdeckt hebben / doen sy den slavens Handel in September 1645. voor Particulieren versocht hebben / willende alsoo de Participanten die de last van d'Gorloghe moeten verdraghen / van het profyt die van de Negotie komen sonde / uytsluyten.

Om dan dat wel te doen / het Gout moet aldaer 15. ten hondert in Prijs hoogher ghestelt worden als 't hier ganckbaer is / gelijck een Ryder van 3. en een vierde-part Engels ende 22. Karat een Greyn fijn / op 21. ß. geset is moet aldaer op 24. ß. 2. grooten gheset worden / ende het op een ander Munte te laten slaen / op dat het hier niet ganckbaer sonde zijn / noch oock onse Ryders aldaer.

Het Goudt alhier soo veel leger zijnde / als in Brasil / en sal herwaerdt niet ghebracht worden.

Ten tweeden / Soo Partidulieren heymelijck Goederen op Brasil willen senden / al waer 't dat sy niet ontdeckt wierden / sy sullen haer in de Prijs van 30. par Cento avance / ghelijck de Compagnie hare Goederen sal verkoopen / moet reguleren.

Willen sy dan haer Retour in Spetie weder brenghen / het en sal hier niet ganckbaer zijn / willen sy het laten smelten / sy en sullen voor al haer

perijckel

perijckel maer ontrent 13. par Cento abante binden; willen sy Suycker in Retour laten komen/ het perijckel sal groot zijn van ontdeckt te worden soo wel alhier komende als van Brasil gaende/ soo dat de Particulieren om soo groot perijckel te loopen/ van daer sullen blijven.

Ten derden/ Het Goudt dat in Brasil niet ghemunt is/ moet voor Biljoen verklaert worden/ op datmen geen Specie derwaerts senden soude/ alsoo Specie beter kan gebracht worden als Goederen.

Want soo het Goudt dat hier ganckbaer is/ oock in Brasil tot een hoogen prijs ganckbaer was/ sy souden Spetie senden om Suycker te laten koopen.

Ten vierden/ moet verboden worden aen de Munt-meesters van Brasil/ geen Goudt voor Particulieren te munten/ ten ware dat d'onkosten vande Munte ten profijt vande Compagnie 15. par Cento soude zijn

Want soo in Brasil voor Particulieren eenighe Spetie ghemunt wierde/ sy souden de profijtabelste Spetie alhier laten smelten/ ende het Gout alsoo gesmolten naer Brasil senden/ ende aldaer laten munten/ om alsoo ganckbaer ghelt aldaer te hebben.

Wanneer ghelt in Brasil sal zijn/ de Compagnie moet aldaer de Suyckeren contant laten koopen/ om het ghelt onder de lieden te brengen.

Van ghelijcken/ hare Goederen ende slaven verkoopende/ sal contant konnen verkocht worden.

Maer of 't ghebeurde/ datter eenighe Meesters d'Ingenios voor eerst gheen ghelt hadden om contant te koopen/ ende dat men goet vonde haer Credijt te geven/men moet haer niet meer Crediteren als een derde-part/ dat hare Ingenios weerdigh zijn/ conditionerende met de eerste Safara te betalen/ ende soo sy niet en betalen/ haer te executeren/ ten ware datmen sekerlijck wist dat de Safara niet wel ghewassen wareu/alsdan soude noch (midts Interest tot 12. par Cento in 't Jaer betalende) tot de naeste Safara konnen ghewacht worden/ maer langher niet/ hem niettegenstaende niet meer Credijt gevende/om alsoo voortaen de Compagnie van schade te houden.

Wanneer het Goudt van Guynea in Brasil ghemunt sal worden/ als hier boven ghesept/ ende datmen dat ghelt in Suyckeren sal besteden/ om in stede van Goudt Suycker herwaert te brenghen/ de Negotie en sal niet alleenelijck in Brasil herstelt worden/ maer de Compagnie sal ontrent 45. par Cento op het Goudt van Guynea meer abance binden/ ende soo soude de Retour van Guynea Jaerlijcx ontrent 4 Tonnen Goudts grooter zijn als voor desen is gheweest/ ghelijck het Goudt van Guynea/ die hier tot 3100. March in 't Jaer soude ghebracht worden/ d'onkosten vande Munt af gherekent het March tot 48. ℔ Vlaems soude bedraghen guldens 892800. ende wanneer in Suycker alhier ghebracht soude zijn/ soude bedragen ontrent 1300000. guldens/ gherekent als boven Blanco tot 16. ende Moscovado tot 12. ℔. het ℔/ als par volghende Rekeninghe sal konnen ghesien worden.

Voor

Voor eerst/ het Goudt soude bedraghen / als hier boven ghesept is . . . . . gu. 892800.
Soude 15. ten hondert hoogher gheslaghen worden als hier waerdigh is/ voor eerst is abance . . gu. 133920.

gu. 1026720.

Het Goudt aldaer soude bedraghen 1026720. gu. dat de Compagnie in Supcker besteden soude: namelyck;

gu. 684480 -- in Blanco tot 18. ß d'Arobe / waer voor de Compagnie soude hebben 126755. en vijf-neghen-de-deel Arobes.

gu. 342240 -- in Moscobado tot 13. ß d'Arobe/ soude in Supcker beloopen tot 87753. en elf-derthiende-deel Arobes.

De voorsz 126755. en een vijf-neghende-deel Arobes Blanco souden hier weghen 3549155. ℔. ende verkocht tot 16 ß. het ℔. is . . . . . gu. 1419662.

Ende 87753. en een elf-derthiende-deel Arobes Moscobado souden weghen 2457107. ℔. de leste uyt Brasil gekomen die maer 11. ß. van In-koop hadde gekocht geweest is verkocht geweest tot 14. ß. Ick sal maer dese stellen als in de voorgaende Rekeninghe tot 12. ß. is noch . gu. 737132.

gu. 2156794.

De Provenu vande Suycker soude bedragen 2. Millioenen, 156. duysent ende 794. guldens, daer af moet de Gerechtigheyt vande Compagnie getrocken zijn, om te sien wat de nette Pro- venu van het Guynea's Goudt resteren sal.

VOor eerst/ Retonnutie 25. ten hondert Vracht en Avary van 54. Arob. gu. 110 voor 214508 Arobes is . . .	gu. 256680	
	gu. 436960	
Een Groot par ℔. van 6006262. ℔ is .	gu. 150157	t'sa. g. 869391
In-kommen 2. ß. 12. stuyv. en een halven par Kist voor 9750. Kisten tot 22. Arobes par Kist is	gu. 25594	
In stede van gu. 892800. dat het Goudt bedragen soude/ in Supcker ghebrocht zynde / soude bedraghen	g. 1287403	

In stede van gu. 892800. dat het Goudt bedraghen soude/ in Supcker gebrocht zynde soude bedraghen . gu. 1287403.

Consideratie over de Bewinthebbers Provisie.

'ts yeder een genoegh bekent/hoe datter Bewinthebbers zyn gheweest die verschepde reysen in gebreke zyn gebleve van goederen af te senden.

Soo

Soo wel op Guynea/ Angol/ als Brasil/ tot ruyne vande Compagnie ende confusie van verscheyde goede resolutien/ haer excuserende geen ghelt te hebben om t'equiperen/ latende alsoo alle dingen in ruyne gaen.

My dunckt onder correctie/ om voortaen soodanighen quaet voor te komen/datmen niet en behoort toe te laten/ dat de Bewinthebbers voor hare provisie Jaerlijcx een gesette somme trecken souden.

Maer dat sy hare provisie ghenieten sullen volghens d'Octroy/ soo vele ten hondert.

Want wilmen de Bewinthebbers / hare Provisie gaen gheven soo veel 's Jaers / sy sullen de Compagnie niet waernemen / maer sullen deselve verlozen laten gaen / ende en sal niet ge-equipeert worden / want sy sullen dencken Equipere-me oft niet/ wy trecken evenwel onse Provisie.

Om dan de Compagnie tot soodanighe onnutte onkosten niet te brenghen/ ende Provisie niet te betalen aen lieden die de Compagnie gheenen dienst en doen/ d'Octroy moet daer over gevolght worden.

Want doen de Compagnie gemaeckt is geweest/soo wiertet goet gevonden / dat de Bewinthebbers hare Provisie souden trecken / soo vele ten hondert/ ghelijck in d'Octroy is gementioneert.

Doen ter-tijt is dat sdo goet gevonden gheweest in sinceritept ende eendoudighepdt.

Maer nu vindtmen vele listighe menschen / die maer en soecken de Negotie alleen te hebben/die anders niet en soecken/dan de sake vande Compagnie te doen in ruyne te gaen/ ende de Compagnie door onnutte onkosten machteloos te maken/ om alsoo de Negotie aen haer selven te trecken.

't Is wel waer/ om yeder Camer t'animeren / beter t'equiper en als te vozen gedaen was gheweest / dat beraemt is gheweest / wanneer een Camer in ghebreck is gebleven / Goederen op een seker plaetse af te senden/ dat een ander Camer deselve sal moghen suppleeren / midts genietende de Retour van dien met 50. par Cento avance.

Maer wat heeft dat gheholpen / om de ongewilligh Bewinthebbers tot haer devoir te brengen / want sy hebben evenwel hare Provisie getrocken/soo wel als de Camer die de Goederen ghesonden heeft/wat vragen sy daer na/ sendt een ander Camer het ghene sy nietghesonden hebben/soo veel te beter voor haerlieden / want sy zijn ontslagen vande moeyte / sy en hoeven voor de Penninghen niet te sorghen / komt het Retour niet / sy en zijn in geen verschot/ meer tijt hebben sy om hare affairen waer te nemen/ en evenwel hebben sy hare Provisie/ soo wel als d'andere die d'arbeyt moeten doen.

Om dan alle soodanighe boose practijcke voor te komen de provisie moeten getrocken worden als voorseyt is/ volgens d'Octroy.

Ten tweeden/ moet vast ghestelt worden/ wanneer een Camer in ghebrecke sal zijn yet af te senden op Guynea/ soo wel als op Brasil oft Angol/ ende dat een Maendt gepasseert sal zijn/dat een ander Camer deselve Goederen sal moghen af-senden / midts het Retour van dien wederom te hebben met 50. par Cento avance/ ende dat de Provisie van deselve Goe-

deren

deren met de Retour ende abance van dien / apart door de Camer die de Goederen tot suppliatie gesonden heeft/ genoten sal zijn.

Wanneer de Provisie alsoo betaelt sal worden / daer en is niet te twijfelen oft de Bewinthebbers haer devoir sullen doen / vreesende dat hare Confrater meer provisie soude trecken / als sy lieden / ende sal alsoo de jalousie veroorsaken/ dat sy in ghebreck niet blijven sullen.

Soo dat de Negotie door Rekeninghe vande Compagnie wel waerghenomen sal worden / want yeder Camer sal trachten te suppleeren om de Provisie's-wille / het gheen d'ander Camer niet ghesonden sullen hebben / ende alsoo sal de Compagnie wel ghedient worden.

Wel verstaende / wanneer een Camer yet sal af senden / door een ander die in ghebreck sal ghebleven zijn / sal een vierde-part meer moghen senden / als de Camer die in ghebreck is ghebleven ghesonden soude hebben/ gelijck van 80. duysent sal tot 100. duysent guldens mogen ghesonden worden / sonder yet teghen moghen ghesept worden; ende dat om redenen / dat het Schip altemet van deselve groot van Last niet en konnen ghebonden worden.

Van ghelijcken/ wanneer den tijdt voorby sal zijn/ als dan en sal de Camer / die in ghebreck sal zijn / niet moghen senden / maer sal door een ander moeten ghesonden worden/ in den tijt van een maendt oft ses weken/ op pene van versteken te worden / ende door een ander Camer te mogen ghesonden worden.

Om daer in goede order te houden: Moet voor eerst / dat de Camer van Amsterdam sal moghen af-senden het geen dat Zeelandia oft andere Camers niet ghesonden sal hebben tot vier-negende-part.

Teu tweeden / Zeelandia sal senden het gheen dat Amsterdam oft andere Camers niet sal ghesonden hebben twee-negende-part/ ende van gelijcken / d'andere kleyne Camers elck een negende part elck op syn beurte/ ende soo voort.

Maer of 't ghebeurde dat een Camer versteecken wierde van af te senden / het gheen dat een ander Camer niet ghesonden soude hebben / ende dat die Goederen souden moeten ghesonden worden door de Camer / wiens beurt naest is; dito Camer en sal daerom hare beurte niet verliesen / maer sal eben-wel op haer beurt moeten Equipeeren/ om alsoo yeder een successivelijck in hare devoir te konnen houden.

Wanneer soodanighen order sal zijn ghestelt / ende wel ghelet worden / dat gheen Goederen door Particulier / soo wel derwaert gaende als herwaerdt komende / ghevoert worden / daer en is niet te twijfelen / met Gods ghenade / dat de Compagnie groot profijt sal konnen doen.

Doch soo yemandt beter Consideratien kan voorthrengen / met aenwijsinghe door Rekeninghe / dat de Compagnie meer profijt sal doen met sijn Handel / ben altijt gereet / om deselve na te sien/ maer worden sonder bewijsen gheloove ick niet.

Myn dunckt/ dat de voorsz Consideratien behooren aen haer Ed. M. H. neffens de Requeste dat de Participanten hebben geresolveert te presenteren/ over te geven/ op dat haer Ed. H. M. deselve souden moghen resumeren/ ende in consideratie neme; alsoo ick oordeele/ de middelen te zijn om d'Inwoonders van Brasil in rust te houden/ ende meer contentement te geven/ dat sy tot nu toe hebben gehadt/ ende tot meer verseker inghe en voordeel vande Compagnie/ my nietemin refererende aen beter advijs.

Het Licht/ openbaert alle dingen/ daerom en komen de quaetdoenders aen het licht niet/ op dat hare wercken niet bestraft worden/ het geen aen dese particuliere Negotianten inder daet wel is blijckende.

Doch op dat hare boose meeninghe geopenbaert soude worden/ het sal noodigh zijn het Licht t'ontsteken/ op dat yeder een soude mogen sien/ waerom dat de Particulieren soo geerne verminderinge van 20. par Cento op de Suycker over de Vracht ende Reconnutie souden hebben.

Voor eerst/ is hier voor/ door Rekeninghe bewesen gheweest/ dat op de Suycker boven de groote beswaringhe noch abance ghebonden wierde 5. a 26. par Cento . p. Cēt. 25

Ten tweeden/ Versoecken sy tot schade vande Compagnie noch verminderinge te hebben . . . p. Cēt. 20

Ten derden/ Alsoo nu de Pistolet in Brasil tot 10. guld. ganckbaer zijn/ ende hier maer tot 8. gul. en een halven in stede van Goederen naer Brasil te senden/ sy souden wederom Pistoletten in Specie daer na toe senden/ waer op 17. en elf-seventhiende-deel ten hondert abance soude wesen/ doch alsoo 3. a 5. stuyv. van Opghelt soude moeten gegeven worden/ Ick en sal maer stellen . . p. Cēt. 15

t'samen 60. p. cēt.

Dat de Particulieren op hare Suycker abance souden vinden/ ende de Compagnie machteloos worden/ waer deur sy hare prosijten makende/ de Compagnie inde grondt soude zeylen/ ende alsoo tot haer voornemen komen.

Een quaet kan noch door den open Handel gheschieden: namentlijck/ wanneer d'Inwoonders schuldigh zijn soo wel aen Particulieren als aen de Compagnie/ dat sy hare Suycker door een vry Man op sijnen naem/ midts hem 8. of 10. ten hondert te gheven/ herwaert te laten senden/ sonder sijne schult te betalen/ en wanneer hy vermaent is te betalen/ dan kan hy segghen/ dat hy niet te betalen heeft/ alsoo hy alree al sijn Suycker in betalinghe gegeven heeft/ en dat hy ebenwel noch aen soo en soo een Man schuldigh is/ en boven dien noch soo vele aen de Compagnie/ derhalven moet gepatienteert worden/ soo dat de Compagnie ende Particulieren besloten worden/ sonder te weten hoe/ noch te konnen remedieren.

Andere

Andere

CONSIDERATIEN

Over de gelegentheyt van dito

COMPAGNIE.

Waer in kan gesien worden de groote profijten dat in deselve te doen is.

'tIS door experientie ende ervarenthepdt maer al te vele bevonden / hoe den open Handel voor Particulieren aen de Compagnie schadelijck is gheweest / hoe vele listighepdt ende bedriegerpen dat onder dien deck mantel bedreven zijn gheweest / sonder dat de Compagnie / in hare Negotie / nopt een seker ende vast-ghestelde order heeft ghehadt / niet wetende hoe dat sy sich inde selve soude gouberneren : Ende dat door oorsake / dat deselve door Particulieren soo onseker wierde bedreven / ghelijck yeder een wel is bekent / dat een reyse tweemael meer Goederen ghesonden wierden / als van nooden was / soo dat vele vande selve verginghen ende tot niete quamen / tot ruyne selve van vele particuliere Negotianten.

Waer uyt de Bewinthebbers / 't zy door sommighe om de Negotie van de Compagnie te trecken / ende sommige om de schade vande Compagnie voor te komen / hebben oorsake ghenomen geen Goederen voor Rekeninghe vande Compagnie te senden / niet alleenlijck het ghene dat de Compagnie aen d'Inwoonders van Brasil souden moghen verkocht hebben / maer oock het gene dat tot hare onderhoudinghe noodigh was.

De Particulieren soodanigen schade ghehadt hebbende / en sonden oock niet met-allen meer / soo dat d'overvloedt in een groote schaerstheydt quam : Ja in sulcke extremitept / dat de Compagnie van hare Conqueste niet versekert was.

De Compagnie van alles onvoorsien zynde / moeste alle dingen tot een hooghe excessive prijs vande Particulieren gaen koopen / soo dat de Compagnie daer door meer schade dede / dan sy soude ghehadt hebben soo de Goederen van hier gesonden hadden gheweest / ende dat de helft vande selve tot niet hadde ghekomen.

Want in sulcken gevalle souden de Goederen maer noch eens soo hooge komen te staen met Vracht ende Reconnutie / ghelijck deselve alhier ghekocht souden zijn / ende aen Particulieren is 3. 4. ende 5. mael hooger betaelt gheweest.

Derhalven om voortaen soodanige Boeverpen ende listighepdt / als ander quaet elders vertoont / voor te komen / is altijdt door de Vromen / die haer

haer eyghen niet en soechen / maer het ghemeyne beste / gesustineert ghe-weest/ dattet noodigh was/ de Negotie aen de Compagnie te laten.

Selve sommighe die voor desen altijt gheneghen zijn ghweest tot den open Handel/ sedert dese generale Revolte in Brasil/ selve hebben bekent/ om beter order in de Compagnie te stellen/ noodigh te zijn de Negotie aen de Compagnie te laten.

Sonder twijffel eer daer aen te komen/ groote disputen sullen noch door heymelijcke vpanden vande Compagnie gemoveert werden.

Want ghelijck de Duyvel gheen rust en heeft / tot dat hy de Ziele vande menschen in syn macht heeft / alsoo gaet het met dese vpanden van 't ghemeene beste / sy en rusten niet soo lange dat sy hopen de Ziele vande Compagnie te krijghen.

Derhalven / ghelijck onse inwendighe vpanden met kracht en ghewelt moeten wederstaen worden op dat sy van ons vlieden / alsoo moet oock met onse uytwendighe vpanden ghedaen worden.

Dat niemandt sich selfs en bedrieghe / gelijck'er sommige zijn die soodanige menschen altijt willen flatteren / meenende haer door sachte woorden tot haer devoir te brenghen.

Maer wat isser daer van ghekomen / sedert een Jaer ses oft acht / dat-men de lieden met sachte woorden ghesocht heeft tot haer devoir te brengen/ op dat sy beter souden doen/ als sy te vooren hadden ghedaen.

Niemendal / ghelijck sy schoone woorden ghekreghen hebben/ van ghelijcken hebben sy gedaen/ vele belovende beter te doen/ als sy te vooren hadden gedaen: Maer wat isser gevolght/ anders als een deel leugens/ waer mede sy ons van tijt tot tijt hebben gepaept/ alsoo haer tijt waernemende/ om in haer boosheyt voorder en voorder te gaen / soeckende alsoo tot haer voornemen te komen.

Yeder een zy dan ghewaerschout/ dat soodanighe menschen niet anders sullen doen / dan door kracht en ghewelt / ende dat sy van hoogher handt bedwongen worden.

Wat hebben wy oock anders te verwachten van die lieden/ vanden welcken / soo de Wt-vaert seyde / datter 82. Participanten van den Coninck van Castilien zijn dependerende/ ende syn order volghen moet.

Om nu op de Sake selve te komen, dat ick voorghenomen hebbe op't papier te stellen.

IS soo/ dat verscheyden van gevoelen zijn/ wanneer door Gods genade/ onse Brasil wederom in vrede sal herstelt zijn/ dat door haer Ed. M. H. ander order sal gestelt worden/ ende dat de Negotie voortaen aende Compagnie ganschelijck sal blijven/ soo wel op een plaetse als d'ander/ het geen ick oock oordeele noodigh te zijn / soo haer Ed. M. H. de Compagnie uyt hare ellendigen staet eens gelieven te redden; niet teghenstaende/ dat verscheyden Consideratien ende swarigheydt van groote importantie zijn voorvallende.

Voor

Voor eerst/ Om in onse Brasil voortaen meer versekert te zijn / wordt gheseyt dat alle de Portugijsen uyt het Landt moeten ghesonden worden/ ende van ander Natie/ als van Neerlanders / Franssen / Engelschen/ oft Duytschen/ het Landt te laten bewoonen/ om de Suycker te maken.

Daer teghen worden voor andere verscheyden swarigheden gemoveert: namelijck;

Voor eerst/ soo de Portugijsen altemael uyt het Landt moeten/ dat ons Landt ongecultiveert sal blyven/ alsoo wy geen volck sullen vinden die verstant hebben om Suycker te maken.

Ten tweeden/ soo de Negotie aen de Compagnie blijft/ dat de Compagnie gheen volck sal vinden die in Brasil sal willen woonen/ nademael dat die lieden alle hare nootdruft vande Compagnie sullen moeten koopen/ ende van ghelijck haer Suycker/ tot een ghesetten prijs aen de Compagnie sullen moeten leveren / willende daer voor seggen/ dat die lieden / als slaven sullen zijn/ om dat sy den open Handel niet sullen hebben.

Ten derden/ dat'et onmogelijck is/ dat de Compagnie selfs de lieden in de Meulen souden stellen / om de Suycker voor Rekeninghe vande Compagnie te maken / ende dat om redenen / dat de Compagnie te vele bedrogheu ende bestolen soude worden.

Ten tweeden / dat het Beslagh te groot is / om voor de Compagnie gedaen te worden.

Vele disputen ende voorslagen worden mondelijck ghenoegh ghedaen/ maer het gaet d'eene oore in ende d'ander wederom uyt/ sonder vele vruchten voort te vrenghen / want alle die Consideratien zijn als windt in de lucht/ sonder te bewijsen hoe het werck moet bedreven worden/ voor soo veel als ick tot nu toe kennisse van hebbe.

't Is dan soo / dat ick my niet hebbe konnen onthouden / na myn kleyn verstant ende capacitept / een ander voor te gaen / van myne opinie op 't papier over dit werck te stellen.

Om alsoo een ander die meer verstant ende kennisse vande Compagnie heeft/ als Ick / te verwecken sijne goede meeninghe oock op 't papier te vrenghen/ op dat het beste mocht ghevolght worden.

Voor eerst/ Ick sal myn ghevoelen verklaren over het uytsenden vande Portugijsen; My dunckt / onder correctie / dat seer noodigh is de Portugijsen ganschelijck uyt het Landt te senden / om redenen.

Voor eerst / soo men dat volck in Brasil laet blijven / de Compagnie en sal noyt van hare Conqueste versekert zijn/ noch en sal het Landt van dese Natie niet gepeupleert worden: want nimandt en sal hem by de Portugijsen in 't Landt derven begheven / vreesende vermoordt te worden: aenghesien dat de Portugijsen onse Natie niet vermoorden sullen / dan wanneer goede occasie voorvallen sal.

Ten tweeden / is oock grooteljcks noodigh deselve uyt Brasil te senden/ om de Papistische Religie ende hare superstitie daer uyt te houden / ende den oprechten Godt dienst daer in te vrenghen / het gene niet en sal ghescheyden / soo langhe als de Portugijsen daer in sullen blijven.

Boven dien/ soo lange als d'Afgoderye daer ghepleght sal worden/alle de slaven die in onse Brasil ghebracht / met vele Brasilianen die daer in't Landt zyn / sullen in deselve superstitie onderwesen werden / sonder nopt tot kennisse der Waerheydt te komen/ maer soo het Landt geoccupeert wert door lieden van onse Religie / alle de slaven ende Brasilianen sullen oock inde oprechte Godsdienst geoeffent worden / dat de Compagnie om die oorsake wille/ sonder twyffel van God sal ghezegent worden.

Ten derden / Wat de Culture aengaet / dat onse Natie gheen verstant en heeft om Suycker te maken : Ick en hebber niet teghen/ dat door eerst met onse Natie sal gaen als met de Portugysen is gheweest / 't is met alle dingen soo/ daer moet een beginsel wesen; de Portugysen hebben oock in't eerst soo veel verstant daer van niet ghehadt als nu.

De Plantage / noch het malen vande Suycker en is sulcken grooten konste niet / dat in korte Jaren gheleert kan worden / 't is beter door een korten tijdt weynigh te doen beter verwachtende / ende seker te gaen/ dan eenighe Jaren weynigh meer te hebben/ ende altijt ongherust te zyn/ met perijckel te loopen alles te verliesen.

Sonder twyffel/ daer zynder die seggen sullen/ datter geen volck sal gevonden worden om het werck te doen / ghelijck alree gemoveert is gheweest.

My dunckt niet noodigh te zyn/ vele discourssen daer van te maken : soo wy het Landt van alle grouwelen wel suyveren/ ende sorghe draghen om Godes Kercke meer en meer aldaer te planten; God sal door onse Culture wel sorgen/ sonder ons daer over te bekommeren / den tijt sal ons wel onderwijsen ; twee duysent man Blanco sal ons daer toe veel helpen.

Nopende de tweede Consideratie: Dat de lieden in Brasil niet sullen willen woonen/ soo'er geen open Handel ghestelt en wordt.

My dunckt dat soodanighe menschen grotelijck ongefondeert zyn / soodanighen questie te moveren : want/ 't zy dat de lieden aen de Compagnie ofte aen Particulier haer Suycker verkoopen / het komt haer over een/ wanneer door de Compagnie een redelijcke Prijs betaelt is / dat profijt kan ghedaen worden door Blanco 18. ß d'Arobe / ende 13. ß door Moscovado/ eer meer als minder dat door Particulieren in't lest door betaelt is gheweest/ niemandt en sal oorsake hebben om te klaghen/ noch oock over de Goederen dat de Compagnie derwaerdt sal senden / wanneer deselve door 30. par Cento avance verkocht sal worden/ aengesien dat de Particulieren door dien prijs niet verkocht hebben/ maer hebben 2. en 3. Capitalen door een ghehadt.

Wat de derde Consideratie aengaet/ dat onnogelijck soude zyn / dat de Compagnie de Suycker selfs soude laten planten ende malen.

My dunckt/ onder correctie/ dattet wel kan gedaen worden/ noch datter soo groote swarigheyt in dat werck niet en steecht als men wel seght : nietemin / ick en soude niet van meeninge zyn / het werck door de Compagnie aen te nemen soo langhe als Particulieren het werck soude willen doen/ mits de Compagnie de Thiende ende Pention te betalen / als door desen betaelt is geweest / ende haer Suycker Blanco tot 18. schellinghen/

ende

ende Mostobado 13. schellinghen aende Compagnie te leveren.

Maer of 't ghebeurde datter niemandt oft weynighe het werck niet soude willen aen nemen/ ende dat 't Landt/ oft een deel ongecultiveert soude blijven/ als dan soude ick van advijs wesen/ dat het ongecultiveert Landt sonder tijt te versuymen door de Compagnie soude besteet worden/ 't zy door d'een middel of d'ander.

't Wordt ghesept/ dat de Meester d'Ingenios selve de Suycker niet en laet planten/ en dat hy niet en heeft te commanderen/ dan over sijn Meulen ende dat daer van is dependerende.

Maer dat de Suycker geplant worden door particuliere Landt-lieden oft l'Abrado ore/ ende dat d'Abradore hare Suycker oft Riet/ in de Meulen brengen/ om ghemalen te worden/ treckende door hare Riet twee-vijfde-part/ ende de Meester d'Ingenios drij-vijfde-part vande Suycker.

Doch my dunct dat de Compagnie soude dobbel moepte en sorge hebben van het Landt ende Meulen alsoo aen twee distincte Persoonen te besteden/ want d'een soude altemet sijn devoir wel doen en den ander niet/ soo dat d'een stiel staen soude moet blijven door oorsake van een ander.

Om dan soodanigh quaet voor te komen; Mijn advijs soude zijn alleenlijck met een Man t'accorderen/ die de Meulen ende de Plantage vande Suycker soude gouverneren/ met hem accorderende/ dat hy Jaerlijcx 3. oft 400. Kisten Suycker van 22. Arobes soude moeten leveren/ na dat hy veel landt om te cultiveren/ ende slaven om 't werck te doen/ sal ghegheven worden: ende soo men accordeert/ dat hy 300. Kisten soude leveren/ hy sal ghenieten voor sijn loon 2400. guld. ende voor 400. Kisten 3200. gul. zijnde 8. guld. par Kist/ vry van alle onkosten die aende Meulen/ gereedtschap en andersins/ tot onderhoudinghe sal moeten ghedaen werden.

Daer toe soude hem ghegheven worden noch soo veel persoonen als hy van doen soude hebben/ om 't werck te gouverneren/ Op-sienders over de Slaven/ als oock Ambachts-lieden/ Ketelaer/ Smidt/ Timmerman/ Metselaer/ Pot-backer/ als andere daer toe noodigh.

Met conditie/ soo hy meer Kisten levert als het geaccordeert is/ hy sal genieten/ boven sijn geaccordeert loon/ 8. gu. par Kist/ maer soo hy minder levert/ het sal hem van sijn geseyde loon 8. gu. par Kist af-gekort worden.

Yemandt sal misschien seggen/ die Meester Ingenios sal lieber 8. guld. par Kist niet hebben/ dan meer te leveren/ als hy in sijn accoort sal verbonden zijn; Ja hy sal lieber minder leveren als hy geobligeert sal zijn/ alsoo hy maer 8. guld. par Kist minder van sijn loon sal ghenieten/ en daer door sal hy een heele Kist Suycker hebben.

Ick beken/ dat sulcke dinghen souden konnen ghescheiden/ soo sy gheen perijckel en liepen van ontdeckt te worden.

Dat men sulcke lieden in 't accoort verbindt/ soo sy yet weck steken oft verkoopen/ om de Compagnie te frustreren/ oft te kort te doen/ dat hy de waerde van dien sal moeten restitueren/ ende door boete twee-maal soo veel sal moeten betalen soo haest als hy ontdeckt sal worden door de eerste reyse; de tweede reyse dobbele boete; ende de derde reyse op genade vanden Hooghen Raedt.

Ten

Ten tweeden / Om te sien oft yeder een wel syn devoir soude doen / om 't Landt te cultiveren / ende de Suycker te malen / daer souden 2. oft 3. reysen in 't Jaer Op-sienders konnen ghesonden worden / altemet d'een en altemet d'ander / in alle Plantage ende Meulens / om te sien wat apparentie datter in 't Gewas soude zijn / en wat gemalen soude zyn / om van d'een oft d'ander alles te vernemen / ende alsoo alles te noteren.

Ten derden / Ick soude vraghen aen die lieden / wanneer geen Suycker voor Particulieren soude mogen af-gesonden worden / dan alleenlijck door de Compagnie vande Capitaelste Plaetsen af / wat soude de Meester d'Ingenios met hare Suycker maken die sy wegh ghesteken souden hebben.

't Is waer dat sy eenige Suycker / Slaven / ende Beesten aen andere Particulieren / 't zy aen Meester d'Ingenios oft anders / soude moghen verkoopen / doch op dat niemandt hem vorderen soude / yet te koopen dat d'Ingenios vande Compagnie soude zyn toekommende / t zy Suycker / Vee / Slaven / oft anders me soude door Placcaet moeten laten uytroepen ; Soo yemandt / soodanigh als hy soude moghen wesen / hem vorderen sal yet te koopen / dat des Compagnie's Ingenios toe-komt / ontdeckt zynde / dat hy het selfde sal moeten restitueren / oft de waerde van dien / na dat den Hooghen Raedt sal goet vinden te tareren / ende door Boete twee mael soo veel door de eerste reyse : de tweede reyse dobbel boete ; ende de derde reyse alle syne goederen ten profyte vande Compagnie sal geconfisqueert worden : ende soo hy niet en heeft / aen 't Lyf ghestraft te worden / naer gheleghentheydt van sake.

Wanneer soodanigen order is gestelt ende goede Justitie gedaen wordt / d'een sal hem wachten yet te verkoopen ende d'ander te koopen : want goede Justitie maeckt goede Politie.

Om nu eens te sien, of 't voor de Compagnie schadelijck oft profijtabel soude wesen, de Suycker selve te laten maken, als wanneer de Compagnie van Particulieren hare Suycker soude gaen koopen Blanco tot 18. ß. ende Moscovado tot 13. ß. d'Arobe ; laet ons eens een Rekeninghe maken van 300. Kisten.

VOor eerst / Ick sal rekenen dat een Meulen voor Rekeninghe vande Compagnie sal malen 300. Kisten / yeder Kist tot 22. Arobes oft 616 ℔ estimerende / ghelijck oft de Compagnie dito Suycker van andere soude koopen / van 300. Kisten soude zyn ;

Twee-

Twee-derden deel Blanco is 200. Kisten tot 22. Arobes is 4400. Arobes tot 18. ß d'Arobe is . . gu. 23850.
Een-derden-deel Moscovado is 100. Kisten tot 22. Arobes is 2200. Arobes tot 13. ß d'Arobe is . . gu. 8580.

t'samen gu. 32440.

Daer van moet af de Thiende ende 1. en een halven par Cento voor Pensioen t'samen 11. en een halven par Cento komt . . . . . gu. 3730.

Rest dat de Comp. soude genieten voor 300. Kisten net gu. 28710.

Daer tegen salmen moeten gaen sien wat onkosten dat de Compagnie soude moghen betalen voor een Meulen die de voorsz 300. Kisten soude ghemalen hebben.

VOor eerst; Voor loon vande Meester Ingenios voor 300. Kisten tot 8. guld. par Kist is . . . gu. 2400.
Voor 300. Kisten om de Suycker daer in te doen tot 7. guld. par Kist . . . . . gu. 2100.
Voor 15. man Opsienders als Ambachts lieden / d'een voor d'ander tot 600. guld. 's Jaers . . . gu. 9000.
Onderhoudinghe vande Meulen/ ende alle Gereetschap in 't Jaer . . . . . gu. 2000.
Om de Suycker naer 't Recif te brenghen al ist dat sy hare Wagen / Vee / Varck ende Slaven hebben / Ick sal evenwel noch 5. guld. par Kist rekenen/ is noch . gu. 1500.
Voor 16. Slaven gestorven tot 100. guld. is . gu. 1600.
Voor een Vredskant . . . . gu. 1000.
Interest voor 160. Slaven tot 100. gu. is 16000. guld. tot 10. ten 100. in 't Jaer is . . . . gu. 1600.
Interest voor 60. Vee tot 300. gu. is 18000. gu. tot 10. par Cento is noch . . . . . gu. 1800.

t'samen gu. 23000.

Ende de Vrovenu vande Suycker als hier boven is blijckende bedraghen guldens 28710. Ergo Abance op 300. Kisten voor een Meulen gemalen . . . gu. 5710.

Actordeert met de voorsz Vrovenu op gu. 28710.

Soo op een Meulen guldens 5700. Abance ghevonden wordt / op 100 Meulens soude alle Jaer 570000. guldens ghevonden werden.
Nietemin om nu te bewijsen wat rijckdom dat vande Culture van Brasil over de Suycker is te verwachten / Ick sal noch in onkosten laten de

voorsz

voorsz 5700 guld op peder Meulen gelijck offer gheen profijt en was / ende dat de Compagnie de Culture soude laten doen / alleenlijck om haer Thiende/ Pention/ Reconnutie/ Vracht/ Avary/ ende haer profijt vande Negotie te ghenieten.

Voor desen zijn in onse Brasil 150. Meulens gheweest/ nu septmen datter maer 100. Meulens zijn die malen; Laet maer 100 zijn/ elcke 300. Kisten soude 30000. Kisten zijn die in 't Jaer oberkomen soude/ ghelijck ghesept is gheweest / dat dit Jaer 1646. gekomen souden hebben / soo dese Revolte niet hadde ghekomen/ de Compagnie soude voor de voorsz 30000. Kisten/ voor eerst genieten voor Thiende ende Pention 3405. Kisten/ soo dat de Compagnie 26595. Kisten soude moeten koopen / daer van twee-derden-deel Blanco ende een-derden deel Moscovado.

Nu volght de Rekeninghe vande voorsz 30000. Kisten Suycker : Voor eerst ;

Suycker in Debet ober 26595. Kisten gekocht als volght ;

Voor twee-derden-deel Blanco is 17730. Kisten tot 22. Arobes is 390060. Arobes tot 18 ß d'Ar. is gu. 2106324

Voor een derden-deel Moscovado is 8865. Kist. tot 22. Arobes/ is 195030. Arobes tot 13. ß d'Arobes/ is noch . . . gu. 760617

t'samen gu. 2866941

Vracht van 30000. Kist. om herwaert te vrenghen tot 15. gu. par Kist . gu. 450000

t'samen gu. 3316941.

A Winst ende Verlies voor Avance op de voorsz 30000. Kisten hier verkocht rest par Salde . gu. 3459059

gu. 6776000

Suycker in Credijt ober de Provenu van 30000. Kisten hier verkocht / waer van twee derden-deel Blanco ende een derden-deel Moscovado.

Voor twee derden-deel Blanco is 20000. Kisten tot 616. ℔ de Kist is 12320000. ℔ tot 16. ½ komt . g. 4928000

Voor een derden-deel Moscovado is 10000. Kisten tot 616. ℔/ de Kist is 6160000. ℔/ tot 12. ½ is . g. 1848000

t'samen 6776000. g

Voor dese Rekeninghe kan ghesien werden soo de Compagnie de Negotie aen haer hadde/ dat op de voorsz 30000. Kisten avance soude ghevonden worden 3459059 gu. wanneer de Suycker voor Particulier gemaeckt soude worden ende aen de Compagnie verkocht/ als hier inde Rekeninghe staet.

Maer soo de Suycker voor de Compagnie ghemaeckt wierde / ende dat

5700.

5700. guldens op yeder Meulen avance soude konnen gevonden worden/ gelyck de Palatie hier boven bewyst / alsdan soude de Compagnie op de voorsz 30000. Kisten ontrent 40. Tonnen Goudts avance vinden.

't Is wonder dat men soo veel moeyten doet om met de Negotie / met vreemde Natie/ met groot Capitael in verschot te zyn/ om 3. a 4. Tonnen Goudts Jaerlyck te winnen/ ende het gheen dat onsen God ons in onsen handen ghegheven heeft / in ons eyghen Landt / dat wil men niet waernemen/ 't is te groot beslagh.

Maer ick soude eens die lieden vraghen / oft de Negotie van Guynea gheen groot beslagh is / van alhier alle de Goederen te koopen derwaerts te senden/ aldaer in 't Landt wederom te gaen verkoopen / het Goudt en anders naer Brasil te senden / ende van Brasil herwaerts / Dasay alhier te laten doen / ende te laten munten/ Rekeninghe daer van te houden/ soo wel in Guynea als hier/ en oft dat gheen beslagh en is ?

Konnen alle de Commisen niet soo wel de Compagnie stelen als die geen die de Suycker souden maken; Wil men segghen / dat in Brasil op d'Opsiender noch Opsienders souden moeten ghestelt worden / soo moet men oock van Guynea segghen/ en niemandt betrouwen.

Ergo / soude alle dinghen moeten stil blyven / dat de Malennianten geerne souden sien; myn gheloof is/ dat soodanige lieden haer meer vande schaduwe van 't werck verschricken / als wel vande sake rypelyck te considereren ende t'ondersoecken.

Ick soude dese lieden ernstelyck bidden op 't papier te brengen d'onmoghelyckheydt/ dat sy vinden op dese Culture van Brasil / door de Compagnie/ en wat swarigheydt dat sy daer in vinden.

Ten tweeden/ Alsoo sy lieden in Brasil zyn gheweest/ die sonder twyffel/ eyghentlyck d'onkosten van een Meulen beter souden konnen verklaren als Ick / oft wel behoorden te doen soo sy de sake vande Compagnie wel ter herten ghenomen hebben / soude oock soodanighe lieden bidden/ eens op 't papier te brenghen alle d'onkosten die ontrent een Suyckermeulen moeten betaelt werden / op dat het beste mochte na-ghevolght worden.

De Negotie die door de Oost-Indische Compagnie bedreven wordt; Eerst van hier op Batavia / van Batavia worden Schepen gesonden om te Negotieren vande Roo-zee af ende Persia door de Molucca tot China ende Japon toe / de Goederen worden van een Plaetse op d'ander vervoert om aldaer te verhandelen tot 2. en 3. mael toe / om alsdan de Goederen die sy herwaert willen brenghen na Batavia te voeren.

Ick soude eens vraghen / oft die Negotie van Oost-Indien geen groot beslagh is/ met alle die Goederen verscheyden reysen te verhandelen/ met verscheyden vreemde Natie / met groote kosten van Schepen en perijckel van alles te verliesen / niet alleenlyck vande Zee-roovers ende Stormen/ maer oock van die vreemde Natie daer men mede moet handelen / alles afghenomen te werden / dat de Negotie evenwel sonder alle die moeyten t'ontsien/ noch ghedreven worden.

Daer teghen / oft de Culture van Brasil soo groot beslagh is / dat men

in ons eyghen Landt sonder perickel / sonder qualijck Capitael te verschieten / onder seker accoort de Plantage ende Malen vande Suycker / niet soude konnen besteedt worden.

Ick soude segghen / dat de Negotie van Oost-Indien; Ja van Guynea alsen noch eens soo veel Beslagh is / als de Plantage ende Malen vande Suycker in Brasil.

Want / wanneer de Plantage ende Malen vande Suycker / eens wel in treyn ghestelt sal worden / de Compagnie en sal geen ander moeyten hebben / dan wel te letten dat de Meester d'Ingenios haer Accoort onderhouden / dat de Compagnie niet bestolen en wordt / de Meulens en Gereedschappen t'onderhouden ende de Suycker t'ontfanghen om herwaert te senden / want het sal ghelijck een Wiel zijn dat altijt draeyt.

Ick en wil niet segghen / dat in 't eerst soo gaen sal dat de Compagnie al te met niet bestolen sal worden: maer alsoo men altijdt leert met zijn schade / eens bedroghen zijnde moet een ander reyse daer op ghelet worden / om metter tijdt alle bedrochten ende dieberyen voor te komen.

Ick versoecke dan noch eens / yeder een die yet teghen dese mijne Concept heeft / d'abusen die sy souden vinden / op 't papier te stellen / op datse mochten geredresseert worden: want ick suuitteer my altijdt geerne aen beter advijs / doch niet alleenlijck mondelingh / als de windt die voorby gaet / maer schrijftelijck / op datmen deselve mochte resumeren.

Alsoo de Malenniaanten particuliere Negotianten altijt soecken een stock in 't Wiel te steken; seggende / dat de Compagnie gheen macht sal hebben / om alle de Suyckeren van Brasil te koopen.

Ick ben van sinne haer contrary te bewijsen / maer niet ghelijck sy-lieden hebben ghedaen / 't vel van d'Inwoonders af-trechende / ende als Tyrannen mede handelen.

Voor eerst / Ick sal bewijsen hoe de Particulieren macht hebben ghehadt / om alle de Suycker van Brasil te koopen / sonder een Rist aen d'Inwoonders over te laten / soo dat d'Inwoonders met haer Suycker niet verleghen zijn gheweest: Ja sy en hebben gheen Suycker ghenoegh konnen maken / om de Maghe van die Particulieren te verzadighen.

Nietemin / dese Particulieren hebben gheen Contant in Brasil ghebrocht om Suycker te koopen: maer contrary / hebben Brasil van Contant berooft / ende alle de Suycker boven dien ghehadt: Want wanneer de Particulieren 10. Tonnen Goudts aen Goederen na Brasil sonden / 't wierde voor 30. Tonnen Goudts verkocht / soo dat sy met 10. aen Goederen / wederom 20. aen Suycker kreghen: boven dien / al 't Goudt / dat geen Negotie door ghebreck van ghelt in Brasil meer kan ghedreven worden / soo dat d'Inwoonders noch veel te kort quamen / sonder de schult over de Slaven / van de Compagnie ghekocht / by te rekenen.

Maer 't en sal met de Compagnie alsoo niet gaen / want laet in Brasil 30000. Kisten Suycker ghemaeckt

worden

worden/ bedragende tusschen 8. ende 29. Tonnen Gouts/ als par Rekeninghe hier voor is blyckende: de Compagnie tot betalinghe van dien sal voor eerst in verscheyden reysen naer Brasil gaen senden 10. Tonnen Goudts/ rekenende 30. par Cento voor avance/ komt tot 13. Tonnen Goudts . . . . . gu. 1300000.

Ten tweeden/ 5000. Slaven/ niet hoogher gherekent als tot 100. guld. is noch . . . . . gu. 500000.

Ten derden/ voor de rest/ laet van Guynea 3100. March Goudt gebracht worden/ ende aldaer gemunt voor ℔ 55. het March/ oft 330. guld. komt noch . . . gu. 1023000.

Aen Verpachtinghe in Brasil laet maer zyn . gu. 43941.

t'samen gu. 2866941.

Alsoo sal tusschen de 8. ende 29. Tonnen Goudts ghevonden worden/ en de Compagnie sal alhier 4. Tonnen Gouds en een halven voor Bracht afghetrocken zynde/ van haer Suycker par rest noch ontfangen 63. Tonnen Goudts ende 26000. guld.

Laet ons nu eens gaen sien hoe veel profijt dat de Compagnie in alles soude maken: Voor eerst;

LAet door de Compagnie op Brasil aen goederen voor 10. Tonnen Goudts gesonden worden/ ende met 30. par Cento avance verkoopen komt t'samen gu. 1300000.

6. Tonnen Goudts op Guynea om 3100. March Gout te koopen/ ende in Brasil ghemunt tot 330. guld. . . . . gu. 1023000.

3. Tonnen Goudts op Loando om 6000. slaven te koopen/ ende 5000. in Brasil verkocht tot 100. guld. is . . . . . gu. 500000.

Verpachtinge in Brasil . . . . . gu. 43941.

Met 19. Tonnen Goudts soudemen in Brasil vinden om alle de Suycker te koopen tot 30000. Kisten gu. 2866941.

Rekeninge van Negotie is Debet over de Goederen op Brasil/ Guynea Loando gesonden voor g. 1900000.

Bracht van de voorsz 30000. Ki. tot 15. g par kist g. 450000.

t'samen g. 2350000.

A Winst ende Verlies voor Avance . g. 4426000.

g. 6776000.

Rekeninge van Negotie is Credijt over de Provenu van 30000. Kisten Suycker/ als par Rekeninghe hier voor is blyckende. gu. 6776000.

Hier door kan ghesien worden / wanneer de Negotie aen de Compagnie sal zyn / ende dat de slaven ende alle nootdruft door een leegher Prijs verkocht sal worden / wat treffelyck Retour dat de Compagnie uyt de Culture van Brasil sal krijghen / dat 'et niet en sal ghescheden soo langhe als die Tyrannige Particulieren sullen negotieren / want yeder een en soeckt maer zyn Goederen ten hooghsten te verkoopen / sonder op de Culture te letten / soo dat Brasil ongecultiveert blyft door mancquement van Inwoonders / alsoo door de groote dierte yeder een bedwonghen is Brasil te verlaten / soo dat niet alleenlyck Brasil ongecultiveert blyft / maer door gebreck van Inwoonders / de Negotie van gelijcken te niete komt.

Dese Particulieren versoecken nu de Negotie op Angol / hoe komt dat sy op Brasil niet meer negotieren / ende de Conqueste bef waren.

Om dat sy gheen profyt meer konnen doen / nu dat maer onkosten te doen is om 't Landt te bewaren / sy verlatent altemael aen de vyanden / want wat vraghender dese Huerluyden na / nademael datter geen profyt meer te doen en is ; oft Christus heerscht / oft de Duyvel / 't is haer evenveel.

Nu dat sy America bedorven hebben / om haer profyt met de slaven te doen / sy souden oock Africa gaen bederven / om alsoo met een Brasil door ghebreck van slaven in handen vande vyanden te doen vallen.

Hier door kan gesien worden dat de Compagnie met 19. Tonnen goucs door de Negotie ende Retour vande Culture van Brasil tot 44. Tonnen Goudts en 26000 guldens profyt kan doen / sonder daer in te begrijpen Brasilien hout en Oliphants-tanden / Gzanen / als het geen dat noch van St. Tomer soude konnen komen / noch andere kleynighept.

Boven dien / inde voorsz Rekeninghe en zyn uyt Angol maer 6000. slaven gehaelt / soo dat noch wel 10000. slaven soude konnen ghehaelt worden om te gaen divertteren gelyck de Particulieren geerne souden doen / 't zy op Rio de Plata / Caribes Eylandt / Noba Hispaenjen ende elders.

Om dan te konnen sien wat daer van noch soude konnen komen / sal oock noodigh zyn een Rekeninghe daer van te maken / rekende d'onkosten liever meer als te weynigh / ende daer teghen / de Verkooptinge liever leegher van Prijs als te vele : Door eerst moet dan gherekent worden datter noch van Overschot 10000. slaven in Angol sal ghekocht worden tot 50. gu. het stuck / liever 10. gu. meer te rekenen op 't stuck als minder.

Komt door eerst van In koopen 5. Tonnen Goudts gu. 500000.

Door 25. gemonteerde Schepen met 20. Stucken Gheschut ende 30. a 40. man / welcke elck 400. slaven sullen voeren / gerekent elck Schip op 2000. gu ter maent / komt door yeder Schip door 6. maenden 12000. gu. en t'samen komt gu. 300000.

Mondt-kosten door 10000 slaven tot 6. ½ 's daeghs gerekent door 90. dagen ruym genoegh is noch . . gu. 135000.

t'samen gu. 935000.

Negotie

Negotie van Slaven is Debet over d'Inkoop Vracht / ende Mondt-kosten van 10000. slaven / als hier boven staet .	gu. 935000
A Winst ende Verlies voor Avance .	gu. 1165000
	gu. 2100000

Negotie van Slaven / Credijt over de Verkoopinghe van 7000. Slaven / de resterende 3000. voor gestorven uytghelaten / niet rekenende op 5. 600. ende 1000. guld. het stuck / maer alleenlijck op 300. guld. is . .	gu. 2100000

Boven de voorsz profijten van 4426000. guldens / konnen noch als par dese Rekeninghe is blijckende / op onse resterende slaven ghevonden worden 1165000. guldens / t'samen ontrent 56. Tonnen Goudts / sonder St. Tomer's Handel / Brasilien-hout / Oliphants-tanden / Gzanen ende andere kleynigheydt by te rekenen / soo dat in alles Jaerlijcx lichtelijck tot 60. Tonnen Goudts soude konnen ghevonden werden / soo een goede directie inde Compagnie was; Weten dese Malenntianten beter Rekeninge te maken dat sy 't bewijsen.

Dese particuliere Negotianten / willende altijt hare bedriegeryen bedecken / ende als Neutrael houden / spreken sy uyt den naem van d'Amsterdammers / seggende; Soo de Compagnie de Negotie niet en hadde / datse geen perijckel ter Zee en hoeven te loopen / noch oock gheen ghelt op Interest te nemen.

Ten tweeden / Dat de Bewinthebbers de Goederen van hare Vrienden koopen 10. 20. ende 30. par Cento boven de waerdye.

Ten derden / De Compagnie en heeft gheen ghelt om te Negotieren / noch gheen Credijt om Goederen te koopen: Ergo moeten de profijten vande Negotie aen een deel Bedriegers ghegheven worden sonder aen de Participanten te laten / aen wie deselbe ebenwel is toekomende.

Ick sal daer op in 't kort antwoorden / alsoo soodanighe redenen niet vele te bedupden en zijn: Voor eerst / sy segghen dat de Compagnie gheen perijckel loopen soude / soo de Negotie aen Particulieren ghegheven wierde.

't Is soo / maer my dunckt datmen niet en behoort een Negotie te verlaten / waer op 26. par Avance vallen om een Asseurantie van 6. par Cento / wilmen het perijckel niet loopen latet verseker / d'overschot sal altijt in de Beurse vande Compagnie blijven.

Maer wat is beter / Perijckel ter Zee te loopen / oft Perijckel in Brasil te loopen / alles te verliesen / door de groote dierte ende Tyrannye vande Particulieren.

Welcke Risico niet gherekent worden tot dat swarigheydt komt: Maer nu considereert eens / hoe vele Asseurantien datter betaelt souden werden / met d'onkosten die nu ghedaen worden om 't Landt te bewaren / en ebenwel heeft de Compagnie de profijten vande Negotie niet ghetrocken.

't Is dan beter perijckel ter Zee te loopen / en groote profijten met de Negotie te trecken; dan / geen voordeel met de Negotie te trecken / en ebenwel d'Asseurantie aen d'ander zijde te betalen.

Wat

Wat aengaet / ghelt op Interest te lichten om te Negotieren / de Compagnie en heeft niet veel ghelt van doen om te Negotieren: want / eer dat 12. Tonnen Goudts soude ghesonden worden / het Retour soude komen / de Goederen konnen op het Retour vande Vlote gekocht worden / sonder ghelt op Interest te lichten.

Wat het Credyt aengaet / soude deselve groot ghenoegh zyn / soo de Negotie aen de Compagnie blyft: want / wel wetende / dat de Compagnie alsdan groot profyt soude doen / en groot Retour soude krygen / peder een soude geern aen de Compagnie verkoopen / soo dat de Compagnie twee mael meer Goederen soude konnen krygghen / als sy van doen heeft / ende dat op het Retour vande Vlote sonder boven de Marckt te koopen / want al koopen de Particulieren dickwils contant 't loopt 5. a 6. maenden aen / eer dat sy betalen / soo dattet over een komen soude.

Doch de Malenntanten soecken het Credyt vande Compagnie te benemen / op dat sy selfs meer ghelt op Interest souden konnen vinden / om alsoo de Negotie met ghelt op Interest selfs te moghen doen / daerom seggghen sy / Dat de Compagnie moet Banckeroet spelen / om selfs Credyt te hebben: want door ghebreck van Credyt souden sy selfs altemet naer Vianen moeten loopen.

Wat d'Inkoop vande Goederen aengaet / Ick geloobe wel datter Boeven onder de goede zyn / die altemet sulcx doen / doch 't is wel te gelooven dat in alles soo niet en gaet / al ist dat een Dief altemet sulcke dingen doet / Ick en soude evenwel niet konnen ghelooven / dat die schade te verghelycken is / by de schade dat de Compagnie doet / over de Goederen die sy in Brasil vande Particulieren moet gaen koopen / sonder noch in te rekenen de Compagnie'n schuldt / die in Brasil door de dis-order vanden open Handel niet en kan ontfangen worden.

Dese Vyanden van 't ghemeene Beste brenghen wel wat swarighedt dat met den gesloten Handel kan voorvallen; maer de swarighedt dat met den open Handel over komt / dat laten sy achter.

Ten tweeden / Sy brenghen met woorden wel voor / het profyt dat de Compagnie soude doen met open Handel: maer sy brenghen geen Rekeninghe / om te bewyseu wat profyt dat de Compagnie soude doen met ghesloten Handel.

't Is peder een wel bekent / al ist dat verscheyden goede Consideratien ende Middelen voorgheslagen zyn / tot redresse van dito Compagnie / een vande Vylaren van dese Landen / ende Wel-vaert van alle het Gemeyne in 't generael / dat evenwel deselve redresse / door eenighe verdwaelde geesten ende vyanden vande generale Wel-vaert / altydt door abuselycke Reden ende Rekeninghe verhindert wordt / willende altydt hare abuselycke pretexten meer plaetse gheven / als aen de waerheyt / op hope door lanckheyt van tydt de Compagnie kael en vyster te maken / om eyndelyck tot haer quaet voornemen te komen.

Doch onderwesen zynde / door d'Autheur vanden Wt-vaert van dito Compagnie / om te sien soo veel quaet voor te komen.

Ick sal oock myn toeblucht nemen tot de gene die van God als Vaders

over

over sijn Volck ghestelt zijn / om alsoo door middel van hare Authoriteyt een eynde van soodanige ongesondeerde tweedracht en kijverye te maken/ ende alsoo vele arme lieden tot ruste te brenghen.

Nademael dat alle macht van God ghegheven wordt/ soo heeft dito Autheur van d'Wt-vaert seer wel ghesept/ het gheen niemandt met waerheyt en kan ontkennen.

Aenghesien dan / dat een Vader ghehouden is over sijne Kinderen sorghe te dragen/ op dat hy erger als een Heyden niet vergeleken soude werden.

Ick ben sock hare Ed. H. M. als mede hare Ed. M. de Staten van yeder Provintie / ende Magistraten van yeder Stadt / seer biddende inden name ende van wegen vele arme suchtende Lieden/ goede sorghe van ghelijcken te dragen/ over hare Ondersaten/ dat haer van God als Kinderen toe-vertrouwt is/ tot beschermingh vande goede/ ende straffe vande boose/ op dat voortaen door middel van u Ed. H M. Authoriteyt / u E. van God in handen gegeven; als mede volght d'Artijckel xxiij. van d'Octroy/ tweedracht ten eynde mach gebracht worden/ tot Welvaert van 't Landt/ bevorderinghe van Gods Kercke / ende vele arme blinde Heydenen's zaligheydt.

Nu salmen een Overslagh doen, om te sien wat onkosten dat de Compagnie Iaerlijcx soude moeten doen, om haer te maintineren, in haer dienst hebbende 6000. Man in 40. Compagnien, versoeckende yeder een, soo wel Bewinthebbers als andere, die d'onkosten beter behooren te weten als Ick, mijne abus te verbeteren, sullen my grootelijcx verobligeren.

Erst / voor 6000. Soldaten tot 10. guld. ter Maendt/ komt voor een Jaer	gu. 720000
40 Capiteynen tot 100. guld. ter Maendt komt voor een Jaer	gu. 48000
40 Lieutenanten tot 50. gul. komt . . .	gu. 24000
40 Vaendragers tot 36. gul. komt . . .	gu. 17280
40 Sergeanten tot 18. gul. komt . . .	gu. 8640
40 Adelborsten tot 12. gul. komt . . .	gu. 5760
	gu. 829680
Laet noch gerekent worden voor Mondt-kosten ontrent noch half soo veel	gu. 376320
	t'samen 1200000

Komt voor Krijghs lieden hier voor gestelt . . gu. 120000

Voor 5 Hooge Raden in Brasil tot ℒ 1600. komt te samen in 't Jaer . . . . . gu. 48000

Voor ander Commissen / als Boeck houders / en Predikanten / in Brasil / Guynea / Angola / St. Tomer t'samen laet zijn . . . . . gu. 250000

Laet noch zijn voor Oorlogh schepen / Jachten / als Ammunitie van Oorloghe . . . . . gu. 400000

Interest van 6000000. gu. tot 6. par Cento is noch gu. 360000

Provisie vande Bewinthebbers van hier afghesonden voor . g. 3000000 | g. 120. ton.

Retour in alles soo wel van Slaven als uyt Brasil . . g. 9000000 | g. 120. ton.

Goudts tot een ten hondert komt t'samen . . gu. 120000

komt t'samen g. 2378000

Winst ende Verlies is Debet over d'Onkosten hier boven gestelt voor Krijghs-lieden als anders . . . gu. 2378000	Winst ende verlies is Credijt over d'Avance met de Negotie gedaen als hier voor is gesept gu. 6000000.
Voor Repartitie van 6. par Cento (soo men sept) van 175. Tonnen Gouts is noch gu. 1050000	
gu. 3428000	
A Capitael rest voor Avance alle Jaer . . . gu. 2572000	
gu. 6000000	

Voor de voorsz Rekeninge kan gesien werden dat de Compagnie boven alle Onkosten ende de Repartitie van de 6. par Cento / noch inde Casse soude bewaren 2572000. guld. Wil yemandt seggen / dat d'Onkosten meer sullen bedraghen als hier boven gherekent is / Ick sal noch de 572000. gu. toe-geven / om haer de maet vol te geven; Evenwel resteert noch 20. Tonnen Goudts avance / soo dat de 60. Tonnen Gouts op Interest in 3. Jaren soude konnen afgelevt worden / dat de Vyanden van't gemeene beste seggen al datse willen; Ten gebreeckt maer aen een goede Directie / om de West-Indische Compagnie binnen den tijdt van 10. oft 12. Jaren by-na soo goet te maken / als die vande Oost.

Nu soude ick versoecken / dat yeder Camer / inde Vergaderinge vande Negentthiene / soude in-brengen de eerste Capitael die in dito Compagnie geteeckent is gheweest.

Ten tweeden / hoe veel dat d'eerste Verhooginghe / tot 8. par Cento in yeder Camer is gheweest.

Ten derden / hoe veel dat de tweede Verhooginghe voor de helft van 't Capitael is gheweest.

Ten

Ten vierden/ alsoo de eerste Verhooginghe is geweest tot 8. par Cento/ ende de tweede Verhooginge tot 6. par Cento/ soo dat 300. Ponden vande eerste Verhooginge soo veel Interest moesten ghenieten als 400. Ponden vande tweede Verhooginghe/ soo dat een By-lagen van een derden deel part vande eerste Verhooginge is gegeven geweest/ om alsoo alle Actie op 6. par Cento te vrengen/ de Camer sonde oock moeten by voegen/ de By-lagen die sy gedaen hebben/ om alsoo hare Rekeninghe te liquideren ende sluyten/ het geen tot nu toe/ soo ick hoore/ noch niet ghedaen is gheweest/ soo dat de Camers so wys zijn als de blinden vande Couleuren te spreken.

Ick versoecke mede/ dat geredresseert sal werden de By lage van een halve Capitael die te vele gegeven is geweest: want van ℒ 300. Vlaems behooren 100. ℒ By-lage gegeven te worden/ om alsoo 400. ℒ te hebben tot 6. par Cento/ die alle jaer voor Interest souden trecken ℒ 24. Vlaems/ in stede van ℒ 300. tot 8. par Cento die oock ℒ 24. Vlaems is/ doch in stede van ℒ 100. Vlaems van By-lage te geven/ is gegeven gheweest ℒ 150. Vlaems: Ergo een halve Capitael te veel ghegeven/ ende d'Interest van dien/ want van ℒ 300. is ghekomen op ℒ 450. tot 6. par Cento is ℒ 27. Vlaems/ in stede van ℒ 400. tot 6. par Cento ℒ 24. Vlaems.

Dese Particulieren komen nu noch seggheu/ dattet tyrannye sonde zijn soo de Compagnie in Brasil met hare Ondersaten negotieerden.

Wie heeft zijn leven suler gehoort/ wanneer d'Ondersaten vande Compagnie 2. 3. ende 4. Capitael voor een aen Particulieren moeten betalen/ datse de verrotte ende bedorven Goederen moeten betalen/ sonder nochtans yet daer van genoten te hebben/ dat en sal geen tyrannye zijn: maer wanneer de Compagnie van hare Ondersaten Compassie heeft/ haer willende van dese vreemde Coop lieden's tyrannye verlossen/ de Goederen voor 30. par Avance verkoopen/ in stede van soo veel Capitael aen Particulieren te betalen/ dat sal tyrannye zijn: de Compagnie hare Ondersaten wel doende/ sal tyrannye zijn; maer de Particulieren/ de Compagnie ende Ondersaten der selver/ als vroodt op-etende/ en sal noch voor geen tyrannye gerekent worden.

't Is wonder/ dat de Particulieren oock tegen d'Oost-Indische Compagnie niet en seggen/ dat sy tyrannye pleghen teghen d'Inwoonders van Banda/ over de Negotie van Nagelen/ Noten/ ende Foellie/ nademael dat sy dito Goederen niet en moghen verkoopen/ aen niemandt anders als aen de Compagnie/ volghens den ghesetten Prijs ende de Goederen vande Compagnie/ volghens den gesetten Prijs in betalinge oock moeten aen-nemen.

Wanneer gheen profijt te doen is/ als dan mach de Compagnie wel negotieren om 't Lant te maintineren/ doch als profijt te doen is/ de Compagnie moet niet meer negotieren/ 't is tyrannye/ seggheu de Tyrannen/ om alsoo door tyrannye de Negotie in possessie te nemen/ ende den Eygenaer buyten te werpen.

Ten tweeden/ sy seggheu dat den open Handel van Negros het behoeden vande Compagnie sal zijn.

Laet

Laet ons dan eens gaen sien wat de Compagnie met Negros-handel door Particulieren soude genieten.

VOor eerst/ laet van daer gevoert worden 16000. slaven tot 30. guld. is . . . . . gu. 480000

Voor 800. 00. guld. aen Goederen aldaer gehracht tot 10. par Cento voor Reconnutie is noch . . gu. 80000

t'samen gu. 560000

Dat de Compagnie soude in alles trecken/ sonder de Sluytkerye/ noch het Loon van vele Raedts Heeren ende andere vodderyen/ gelyck in Brasil moet betaelt werden/ af te trecken/ soude dat niet wel het behoeden van de Compagnie zyn/ons Brasil alleen die door gebrec van slaven niet soude gecultiveert worden/sal twee maal meer schade lyden als de voorsz 560000 guld. Ick wenschte wel dat dese Particulieren ons een Rekeninghe soude maken over het profyt dat de Compagnie met open Handel/ soo wel van Brasil als van Loando soude trecken.

Ten derden / dese Particulieren proponneren inde Negenthiene alhier gehouden in July 1646. datse met hare eygen Schepen souden mogen varen / van Nieu-Nederlandt op alle Plaetsen van des Compagnie's Lemiten/ vryheydt hebbende om de slaven van Angol / ende de Suycker van Brasil/ naer 't Nieu-Nederlandt te brengen seggende/dat de Compagnie in ruyne moet komen soo 't niet en geschiet; Bemerckt eens hier over noch hare bedriegerye ende valscheydt.

Sy souden op Nieu-Nederlandt gaen Negotieren; van daer/waer dat sy 't souden goet vinden / midts een Reconnutie aen de Compagnie te betalen/ soo dat alle de Suycker van Brasil naer Nieu-Nederlandt gevoert soude worden / ende van daer tot Asie ende Duytschlandt toe / sonder de Compagnie een stuyver meer te betalen / soo dat de Vracht / Avary een 8 par ℔ en In komen niet meer soude betaelt worden.

Die Verrader Caspardias de Ferare gaf instructie / hoe men de Oost-Indische Compagnie soude ruyneren; namelyck / door divertissement vande Negotie van Oost-Indien / om alsoo de Negotie op Portugael te trecken.

Ick gebe yeder een te bedencken/of dese Particulieren haer voornemen oock niet en is/ met de West-Indische Compagnie van gelyken te doen/ om de Negotie op Nieu-Nederlandt te trecken / ende soo meester vande Compagnie te worden/ tot ruyne vande gheheele Gemeynte.

Hebben sy twee Jaren besich geweest om soodanighe listigheydt te beramen/ 't is een treffelyck werck/waer deur sy wel bekent worden.

Vele Consideratien souden noch op't papier konnen gestelt worden/doch om kort te maken; 't Is gesept dat de Boom aen de Vrucht moet bekent worden: uyt een boos herte komt maer boosheydt voort / 't Werck is een goede Proef-steen/ openbarende de Werckers der gerechtigheyt ende der ongerechtigheyt: Derhalven kan gesien werden oft de Wercken van dese Particulieren van God zyn oft vanden Duyvel.

Gedaen binnen Middelburgh in Zeelandt, Anno 1646.

P. LE CANDELE.